

III. PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

Tomasz Rynarzewski, Anna Zielińska-Głębocka, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Teoria wymiany i polityki handlu międzynarodowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, ss. 453.

Międzynarodowe stosunki gospodarcze, w literaturze anglojęzycznej występujące pod nazwą ekonomii międzynarodowej (*international economics*), są w naszym kraju jedną z trzech (obok mikro- i makroekonomii) dyscyplin naukowych wykładanych na I lub II stopniu studiów wyższych uczelni ekonomicznych lub wydziałów ekonomicznych uniwersytetów. Wprawdzie w ostatnim okresie w ramach wdrażania w naszym kraju Deklaracji bolońskiej, działalności Państwowej Komisji Akredytacyjnej i środowiskowych instytucji akredytacyjnych następuje pewna unifikacja treści programowych, to jednak minima programowe sformułowane są w sposób na tyle ogólny, że nadal w poszczególnych uczelniach utrzymuje się zróżnicowanie form i sposobów realizacji treści programowych tego przedmiotu. Osobiście uznaję to za rzecz naturalną, a nawet wysoce wskazaną, umożliwiającą uwzględnienie uwarunkowań związanych ze specjalizacją uczelni, zainteresowań naukowych poszczególnych wykładowców i ich dorobku, a także oczekiwań studentów. Wszystko to razem umożliwia przekazanie studentom wiedzy nieszablonowej, stymulującej ich do własnych przemyśleń. W tej sytuacji nie może dziwić, że na rynku wydawniczym pojawiają się kolejne prace z międzynarodowych stosunków gospodarczych, wydawane lub też wznawiane przez te same oficyny wydawnicze, niejednokrotnie nawet w tym samym roku.

Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Teoria wymiany i polityki handlu międzynarodowego jest egzemplifikacją zarysowanych powyżej tendencji. Struktura pracy zasługuje na uwagę zarówno z merytorycznego, jak i metodologicznego punktu widzenia. Składa się ona z dwóch części. W pierwszej, obejmującej siedem rozdziałów autorstwa A. Zielińskiej-Głębockiej, przedstawiono teorię wymiany międzynarodowej, w drugiej zaś kolejne pięć rozdziałów, autorstwa T. Rynarzewskiego, zawiera teorię polityki handlu międzynarodowego. Obydwie części są wobec siebie komplementarne i stanowią interesującą całość. Każdy rozdział jest zbudowany według tych samych założeń metodologicznych. Składa się zawsze ze skróconego spisu treści, wykazu podstawowych zagadnień oraz krótkiego wprowadzenia w analizowany problem.

Sam pomysł napisania tego typu pracy przypomina mi zapomniane już, ale niezwykle wartościowe opracowanie Z. Foltińskiego *Teoria handlu międzynarodowego*, wydane przez PWN w 1971 r., z którego czerpali wiedzę pełnymi garściami ówcześni studenci ekonomiki i organizacji handlu zagranicznego, w tym również piszący te słowa. Wspomniana pozycja znalazła się zresztą w bibliografii, ale co do treści i struktury oraz techniki wydawniczej ze zrozumiałych względów jest nieporównywalna.

Recenzowany podręcznik – i jest to jego niepodważalna zaleta – wyraźnie różni się od innych, przede wszystkim tym, że obok klasyki problemów poruszanych w każdym tego typu podręczniku, niezależnie od miejsca jego wydania w Polsce czy na świecie, m.in. modelu ricardiańskiego, modelu Heckschera-Ohlina, międzynarodowych przepływów czynników produkcji, instrumentów polityki handlowej itd., uwzględnia stosunkowo rzadko omawiane zagadnienia teorii i modelu konkurencyjności, teorii konkurencji międzynarodowej, relacji między teorią handlu a nową geografią ekonomiczną, znaczenia strategicznej polityki handlowej, wykorzystania teorii gier w analizie zachowań rynkowych, a także (co mnie osobiście cieszy) problematyki dotyczącej krajów rozwijających się – niestabilności ich dochodów eksportowych oraz wpływu stabilizacji światowych cen surowców na ich poziom. Autorzy tym samym przeprowadzili analizę problemów wymiany międzynarodowej i polityki handlowej w szerszym kontekście, z uwzględnieniem nowych zjawisk w gospodarce światowej, których wspólnym mianownikiem jest dynamicznie dokonująca się globalizacja rynków

i przedsiębiorstw, w tym w szczególności dalszy wzrost postępu technologicznego i innowacji w kształtowaniu przewag komparatywnych poszczególnych krajów oraz postępująca liberalizacja obejmująca kolejne sektory gospodarki.

Warto również pokreślić zajęcie się kwestią, która od wielu dekad występuje w praktyce funkcjonowania wielkich korporacji międzynarodowych i ma ogromny wpływ na decyzje polityczne i ekonomiczne gremiów politycznych oraz gospodarczych czołowych państw świata, a niezwykle rzadko znajduje swoje odzwierciedlenie teoretyczne – problem lobbingu (pkt 11.5.) w międzynarodowych stosunkach gospodarczych.

Na uwagę zasługuje też fakt, że Autorzy – na przekór obowiązującej obecnie tendencji do nadmiernego eksponowania praktyki kosztem teorii – czynią coś całkiem przeciwnego, informując zresztą już w tytule, że pracę poświęcono przede wszystkim teoriom wymiany i polityce handlu międzynarodowego. Tym samym podręcznik może być przydatny nie tylko przy wykładaniu takich przedmiotów, jak międzynarodowe stosunki ekonomiczne, stosunki międzynarodowe, ekonomia międzynarodowa, ale także na zajęciach z historii myśli ekonomicznej. To, co z jednej strony może być uznawane za zaletę (zwłaszcza w ocenie profesorów) – osadzony na solidnych podstawach teoretycznych wykład z teorii wymiany międzynarodowej i teorii polityki handlu międzynarodowego, z drugiej może wzbudzać wątpliwości, zwłaszcza w odbiorze studentów stroniących obecnie od teoretycznych rozważań. Autorzy, zdając sobie zapewne z tego sprawę, analizę teoretyczną powiązali z realnymi zjawiskami, procesami i tendencjami charakteryzującymi współczesną gospodarkę światową. Argumentację teoretyczną poparli też odpowiednio dobranymi danymi statystycznymi i miernikami ekonomicznymi, dokonując interesującej prezentacji, głównie w formie tabel (łącznie 35) oraz częściowo rysunków. Każdy rozdział kończą pytania kontrolne i problemy do dyskusji, co niewątpliwie ułatwia studentom percepcję i koncentrację na najważniejszych zagadnieniach. Oprócz wyczerpującej bibliografii Autorzy podają również literaturę zalecaną do poszczególnych rozdziałów, nie ograniczając się, wbrew rozpowszechnionym obecnie zwyczajom, do pozycji anglojęzycznych, ale odwołując się także do najbardziej znanych i wartościowych prac polskich autorów. Na końcu umieszczono indeks rzeczowy, który może być szczególnie pomocny dla osób incydentalnie korzystających z podręcznika, by np. uzupełnić wiedzę o nieznaną pojęcia.

Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Teoria wymiany i polityki handlu międzynarodowego napisano w sposób głęboko przemyślany i logiczny. Dzięki temu czyta się je z dużą przyjemnością. Jest to niewątpliwie pozycja wartościowa i przydatna z poznawczego punktu widzenia. Wyrażam przekonanie, że zainteresuje ona szerszy krąg odbiorców, a nie tylko studentów i wykładowców analizujących problematykę międzynarodowych stosunków gospodarczych. Jest to o tyle istotne, że dokładna lektura pracy stworzy czytelnikom możliwość lepszego zrozumienia mechanizmów funkcjonowania gospodarki światowej, uzmysłowienia procesów podejmowania decyzji ekonomicznych przez poszczególne państwa, a tym samym przybliżenia dokonujących się zmian w polskiej gospodarce.

Przemysław Deszczyński

Wiesława Przybylska-Kapuścińska, *Eurosystem a instrumenty polskiej i czeskiej polityki pieniężnej*, CeDeWu. sp. z o.o., Wydawnictwa Fache, Warszawa 2007, ss. 113.

Niewątpliwie jedną z ważnych dziedzin życia gospodarczego, wymagającą konkretnych działań dostosowawczych w procesach integracji i harmonizacji gospodarek nowych członków Unii Europejskiej, jest polityka monetarna. Strategiczny cel wejścia nowych członków UE, w tym Polski, do strefy wspólnej waluty łączy się z zadaniem skoordynowania, dopasowania i doprowadzenia do pełnej harmonizacji narzędzi stosowanych przez władzę monetarną w Eurosystemie. W. Przybylska-Kapuścińska wskazując, że proces ten musi być dobrze przygotowany i nieodraczany w czasie, podejmuje udaną próbę ustalenia, co w tej dziedzinie Narodowy Bank Polski ma jeszcze do zrobienia. Zapewne porównanie stanu istniejącego z docelowym staje się nieodzowne, aby móc w ogóle wypracować strategię i harmonogram działań dostosowujących. Ale inspirujący może okazać się także